

59 לאחר שניהם קרא 'עשירי', וְשִׁלְשָׁתָן מְקוּדָשִׁין. אולם חלוקים הם
60 בדיניהם, הַתְּשִׁיעִי שקרא לו 'עשירי', ירעה עד שיפול בו מום, ואז
61 הוא נֹאכַל בְּמוֹמוֹ לבעלים. וְהַעֲשִׂירִי, הרי הוא מְעֻשֵׁר. וְהָאֶחָד עֶשֶׂר
62 שקרא לו 'עשירי', קָרַב כִּקְרַבן שְׁלָמִים, וְכֵן עוֹשֶׂה תְּמוּדָה – אם
63 המיר את האחד עשר בבהמה אחרת, נעשית בהמה האחרת
64 קדושה בקדושת תמורת שלמים, שלא כתמורת מעשר שאינה עושה
65 קדושת תמורה על בהמה אחרת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ – שֶׁאֵל
66 יְהוּדָה על דברי רבי מאיר, וְכִי יֵשׁ בַּהֲמָה שֶׁהיא תְּמוּדָה שֶׁעוֹשֶׂה
67 בהמה אחרת תְּמוּדָה תַּחְתֶּיהָ, וכמו כן, אחד עשר שקרא לו 'עשירי'
68 לא יעשה תמורה, כיון שקדושתו הוא מדין תמורת מעשר. דוחה
69 המשנה: אָמְרוּ מֵשׁוּם רַבִּי מֵאִיר, אֵילּוּ הָאֶחָד עֶשֶׂר הָיָה נֶחֱשָׁב
70 כְּתְּמוּדָה שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר, הוּא לֹא הָיָה קָרַב, שְׁהָיָה תְּמוּדָה מֵעֶשֶׂר אֵינָה
71 קְרִיבָה, וכיון שהאחד עשר קרב כשלמים, בהכרח שהוא קדוש
72 מחמת עצמו, ולא מחמת תמורת מעשר, ואם המיר טלה זה בבהמה
73 אחרת, הוא עושה תמורה.
74 דין נוסף: קָרָא לְתִשְׁעֵי 'עשירי' וגם לְעֶשְׂרֵי קרא 'עשירי', וגם
75 לְאֶחָד עֶשֶׂר קרא 'עשירי', אִין אֶחָד עֶשֶׂר מְקוּדָשׁ, כיון שקרא
76 'עשירי' לעשירי האמיתי, ושוב לא חלה קדושת מעשר על האחד
77 עשר.
78 מסיימת המשנה: זֶה הַכֶּלֶל, כֹּל שֶׁלֹּא נֶעְקַר שֵׁם עֶשְׂרֵי מִמֶּנּוּ – בכל
79 אופן שלא קרא לעשירי האמיתי שם אחר ולא עקר ממנו את שמו,
80 אִין אֶחָד עֶשֶׂר מְקוּדָשׁ, כיון שלא ניתן לקרוא לשנים בשם 'עשירי'.

גמרא

81 שנינו במשנה: יצאו שנים כאחת מונה אותן שנים'. הגמרא דנה איזה
82 טלה מתקדש למעשר: אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן, מִנְּאֵן לטלאים שיצאו מהדיר
83 וזוגות וזוגות, כלומר, שמנה כל שנים שיצאו יחד כאחד, או שמנאם
84 קִינְטָרִין קִינְטָרִין, כלומר, כל מאה שיצאו יחד מנאם כאחד, וְהַעֲשִׂירִי
85 לְמִנְיָנוּ הוּא קְדוֹשׁ.
86 שואלת הגמרא: לְמִנְיָנוּ מֵאִי – מה כוונת רבי יוחנן באומר 'עשירי'
87 למנינו הוא קדוש'. משיבה הגמרא: נחלקו אמוראים בבאיור דברי
88 רבי יוחנן. רַב מֵאִיר אָמַר, הַעֲשִׂירִי לְמִנְיָנוּ שֶׁלּוֹ – של המונה הוא
89 הקדוש, וכיון שמנה את הטלאים בקבוצות ולא מנה כל אחד לעצמו,
90 הרי שכל הטלאים בקבוצה העשירית נחשבים מעשר על תשעת
91 הקבוצות שלפניה. ואילו רַב כְּהֵנָא אָמַר, הַעֲשִׂירִי לְמִנְיָן הַבְּהֵמוֹת
92 שיצאו מהפתח הוא הקדוש, וכיון שיצאו עשרה טלאים, הרי
93 העשירי קדוש, וכן כל עשירי שיוצא הוא קדוש על אף שאינו
94 בקבוצה שנמנית כעשירית.
95 הגמרא דנה במחלוקת זו. מקשה הגמרא על רב כהנא: תַּנֵּן בַּמְשַׁנְתָּנוּ,
96 יִצְאוּ שְׁנַיִם כְּאַחַת מִנֵּה אוֹתָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם, ואם מִנְּאֵן אֶחָד וְהַמְשִׁיךְ
97 למנות את האחרים כסדרן, הרי תְּשִׁיעִי וְעֶשְׂרִי מְקוּדָשִׁין. ויש
98 להקשות, בְּשִׁלְמָא לְמֵאן דְּאָמַר לְמִנְיָנוּ שֶׁלּוֹ הוּא קְדוֹשׁ, דְּמֵשׁוּם הָכִי
99 הוּוּ תְּשִׁיעִי וְעֶשְׂרִי מְקוּדָשִׁין – אכן מטעם זה גם התשיעי וגם
100 העשירי קדושים למעשר, כיון וְלְעֶשְׂרִי שִׁיֵּצֵא קָא קְרִי לֵיהּ – הוא
101 קורא לו 'תשיעי', וְלְאֶחָד עֶשֶׂר הוּא קוֹרֵא 'עשירי', וחלה קדושה על
102 שניהם, והרי הם מקולקלים כמבואר במשנה. אָלֵא לְמֵאן דְּאָמַר
103 שְׁלְמִינֵן בְּהֵמוֹת הוּא קְדוֹשׁ יש להקשות, למה שניהם מקולקלים,
104 הרי לְתִשְׁעֵי האמיתי, אכן תְּשִׁיעִי קָא קְרִי לֵיהּ – הוא נקרא 'תשיעי'
105 כראוי, וְכֵן לְעֶשְׂרִי האמיתי, עֶשְׂרִי קָא קְרִי לֵיהּ כראוי, שהרי
106 מנינים נקבע לפי סדר יציאתם מהדיר ולא לפי קריאת המונה, ואם
107 כן, הם אינם מקולקלים, אלא רק העשירי האמיתי נקרא 'עשירי'
108 והתשיעי יהיה חולין. מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹהָנָן – רב כהנא
109 ישיב שרבי יוחנן יכול לומר, כִּי אֲמִינָא אֲנָא – מה שאמרתני אני,
110 שהעשירי למנין היוצאים קדוש, היינו הִיכִי דְּאִיפִינֵן לְאַפְּקִי וְזוּגוֹת
111 וְזוּגוֹת – באופן שהתכוין להוציא את הטלאים בקבוצות, אבל הִיכָא
112 דְּנִפְשָׁךְ זוג מְשִׁילָא בלא שהתכוין לכך, הציאת לא חשובה כמנין
113 לקדש, אלא גם מניינו מקדש. ולכן שיצאו שנים ומנאם 'אחד', ומנה
114 את השלישי כשני', נמצא שזה שנמנה 'תשיעי' הוא העשירי
115 האמיתי, וזה שנמנה 'עשירי' הוא האחד עשר האמיתי, וכיון ששני

1 לא יאמר אֶבְרֹד עֶשְׂרָה טלאים, ואכניסם לדיר, וְאֶשְׁוֹל מִהֵן אֶחָד
2 למעשר, וְהַשְּׂאָר שְׁנוֹתָרוּ מחוץ לדיר, יהיו פְּטוּרִים מֵמַעֲשֵׂר, אָלֵא
3 בּוֹנֵסִין לְכָל הַטְּלָאִים לְדִיר, וּמוֹצִיא עֶשְׂרָה מִפֶּתַח הַדִּיר, וְנוֹמֵל מִהֵן
4 אֶחָד לַמַּעֲשֵׂר, וְהַשְּׂאָר – והחמשה הנותרים בדיר, מְצַטְרִפִין לְזוּרָן
5 אַחַר הַלַּמְעֶשֶׂר שׁוֹב, ואינם נפטרים מחיוב מעשר שכבר חל עליהם.
6 מקשה הגמרא על דברי רבא: וְהִתְנַיָּא בְּבֵרֵיתָא, הִיוּ לוֹ תְּשִׁיעָה עֶשֶׂר
7 מְלָאִים, לא יאמר אֶבְרֹד עֶשְׂרָה לְדִיר, וְאֶשְׁוֹל מִהֵן אֶחָד לַמַּעֲשֵׂר,
8 וְהַשְּׂאָר שֶׁמְחוּץ לְדִיר יהיו פְּטוּרִין מֵמַעֲשֵׂר, אָלֵא בּוֹנֵסִין לְדִיר,
9 וּמוֹצִיא עֶשְׂרָה, וְנוֹמֵל מִהֵן אֶחָד לַמַּעֲשֵׂר, וְהַשְּׂאָר פְּטוּרִין, ואין צריך
10 לצרפם עם הגורן הבא, ושלא כדברי רבא. מתרצת הגמרא: תְּרַגְמָה
11 רַב הוֹנָא בְּרַי סְחוּרָה קָמִיה דְּרַבָּא בְּרִינְגָלָא – רב הונא בר סחורה
12 העמיד וביאר את הברייתא לפני רבא בשבת שלפני הרגל,
13 שהברייתא ששינו בה שהתשעה הנותרים פטורים, בְּדִיר שִׁישׁ לוֹ
14 שְׁנֵי פְתָחִים עֶסְקִינֵי, וְיִצְאוּ תְּשִׁיעָה בְּפֶתַח זֶה וְתְּשִׁיעָה בְּפֶתַח זֶה,
15 וְנִמְצָא דְהָאִיד תָּד – שאותו אחד שנשאר בדיר, חָזִי לְהִכָּא וְלְהִכָּא
16 – ראוי להצטרף לתשעה שיצאו בפתח הראשון או לתשעה שיצאו
17 בפתח השני, ונפטרו כולם ב'מנין הראוי'.

18 שואלת הגמרא: למה רב הונא בר סחורה ביאר שהברייתא עוסקת
19 באופן שיצאו בשני פתחים, וְלִישְׁנֵי לֵיהּ – והרי היה יכול לתרץ
20 לרבא, שהברייתא עוסקת ביצאו מפתח אחד, וּכְגוֹן שְׂמִנְתָּה תְּשִׁיעָה
21 טלאים, וְכִי מִטָּא עֶשְׂרָה – וכשהגיע העשירי יוצא בפתח, לא קראו
22 'עשירי', אלא קְרִי תָד מְרִישָׁא – התחיל למנות מתחילה אחד שנים
23 וכו', ומנה את התשעה עשר 'עשירי' ופטר את התשעה שלפניו,
24 והתשעה הראשונים נפטרו ב'מנין הראוי'. משיבה הגמרא: קָכְבַּר רב
25 הונא בר סחורה, עֶשְׂרִי מֵאֵלִין קְדוֹשׁ, ואם כן, הטלה שיצא עשירי
26 קדוש אף אם קרא לו 'אחד', והתשעה האחרונים אינם נפטרים. אך
27 כשיצאו בשני פתחים, האחרון ראוי להשלים לכל הטלאים שיצאו
28 לפניו.

29 מוסיפה הגמרא ושואלת: וְלִישְׁנֵי לֵיהּ רב הונא בר סחורה לרבא,
30 שהברייתא עוסקת בְּגוֹזֵן – בדיר של פתח אחד, ובאופן שֶׁמִנְּאֵן
31 לטלאים וזוגות וזוגות, והטלה התשעה עשר יוצא אחרון לבדו, ועל
32 ידי כך כולם נפטרים ב'מנין הראוי', כיון שהמונה בזוגות הרי הוא
33 מונה שני מנינים יחד עד תשעה, והטלה האחרון ראוי להחשב
34 כ'עשירי' לכל אחד משני המנינים של היוצאים לפניו. משיבה
35 הגמרא: קָכְבַּר רב הונא בר סחורה, עֶשְׂרִי לְמִנְיָן בְּהֵמוֹת הוּא קְדוֹשׁ
36 – שאין הולכים אחר המנין שמנה בפיו 'אחד שנים שלשה', אלא
37 אחר מספר הבהמות שיצאו, וכיון שיצאו חמש וזוגות, אחד מהזוג
38 החמישי נעשה קדוש מאיליו, וכל האחרים לא נפטרים, כי ביציאתם
39 לא היה זה 'מנין הראוי'.

40 אָמַר רַב נְחֶמְן בְּרַי יִצְחָק, וְכֵאֵי – וזכתה) אֵימִיה דְּרַב הוֹנָא בְּרַי
41 סְחוּרָה שִׁילְדָה בן כמותו, דְּשִׁנֵּי לֵיהּ שְׂמַעְתָּא בְּרִינְגָלָא בְּשַׁמְעִיתִיה –
42 שתרץ את הקושיא מהברייתא על רבא בזמן הדרשה שדרש לפני
43 הרגל, והעמיד את הברייתא על פי דברי רבא עצמו לעיל (נט): שמנין
44 הראוי פוטר ממעשר בהמה.

משנה

45 המשנה עוסקת בכמה אופנים בהם נעשתה טעות במנין הבהמות
46 למעשר: יִצְאוּ מִפֶּתַח הַדִּיר שְׁנַיִם כְּאַחַת – שתי בהמות בבת אחת,
47 מוֹנֶה אוֹתָם שְׁנַיִם שְׁנַיִם, ואומר על הזוג הראשון 'שתי' ועל הזוג
48 השני 'ארבע' ועל השלישי 'שש', וכן הלאה, וקדושת מעשר חלה על
49 שתי הבהמות שבוזג העשירי. אבל אם יצאו שנים בתחילה ואחריהם
50 יצאו השאר בזה אחר זה, וטעה וּמְנָאן לזוג הראשון 'אחד', ואחר כך
51 קרא לשלישי 'שני' ולרביעי 'שלישי', נמצאו העשירי שקרא לו
52 'תשיעי' וְהָאֶחָד עֶשֶׂר שקרא לו 'עשירי', מְקוּדָשִׁין – אינם נעשים
53 כדינם, כיון שהאמת היא שהעשירי הוא מעשר והאחד עשר קרב
54 כשלמים, והוא סבור שהעשירי הוא חולין והעשירי הוא מעשר
55 כמבואר בסמוך.
56 דין נוסף: יצאו בזה אחר זה, וטעה וּכְרָא לטלה שיצא תְּשִׁיעִי
57 עֶשְׂרִי, וְלְעֶשְׂרִי שיצא אחריו קרא 'תשיעי', וְלְאֶחָד עֶשֶׂר שיצא

המשך ביאור למס' בכורות ליום שישי עמ' א

8 קְדוֹשׁ - לדעת רב מארי שהעשירי לפי מניינו של המונה הוא
9 הקדוש, הרי מי שיצא עֲשִׂירִי, חֵד קָרִי לִיה - המונה קרא לו 'אחד',
10 ולמה הוא קדוש. מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּא, אף לרב מארי, קדושת
11 מעשר חלה על היוצא עשירי שקרא לו המונה 'אחד', הוֹאִיל וְאִתְּיָה
12 בְּמִנְיָא פְּרָסָאָה דְקָרוּ לְעֶשְׂרָה חֵד - כיון שבמנין שבלשון פרסי,
13 'עשר' נקרא 'אחד', נמצא שבקריאת המונה לטלה שיצא עשירי
14 'אחד', הרי שקרא לו 'עשירי' בלשון פרסית.

1 המניינים חשובים, שני הטלאים ששייך בהם שם 'עשירי' קדושים.
2 מקשה הגמרא: תָּא שְׁמַע ראייה שלמנין בהמות הוא קדוש, ממה
3 ששנינו בברייתא, מְנַאן לְמַפְרָע - מנה את היוצא ראשון 'עשר' ואת
4 היוצא אחריו 'תשע' ואת היוצא אחריו 'שמונה' וכו', עֲשִׂירִי שְׁבַמְנִין
5 [-היוצא אחרון] הוא קְדוֹשׁ. וּבְשִׁלְמָא לְמַאן דְאָמַר לְמִנֵּין בְּהֵמוֹת
6 הוא קְדוֹשׁ, שְׁפִיר - מובן מה שמתקדש זה שקרא לו בסוף 'אחד',
7 שהרי הוא יצא עשירי מהדיר. אֵלָא לְמַאן דְאָמַר לְמִנֵּין שְׁלוֹ הוא

60 מעורבין זה בזה – חלה על העשירי שביניהם קדושת מעשר להקרב, ואלו על האחד עשר חלה קדושה להקריבו לשלמים, אלא שאינו יודע מי מהם הוא קדוש בקדושת מעשר ומי מהם קדוש בשלמים. אולם אם קרא המונה לשניהם 'אחד עשר', חלה קדושת מעשר רק על אחד מהם שהוא העשירי, ויש לו עשירי – מעשר והולין מעורבין זה בזה.

61 שואלת הגמרא: הא תו למה לי – דין זה, למה חזר רבא ואמר שוב, הרי תינינו תך – שני אופנים אלו שאמר רבא הם בעיקר דין אחד. שהרי באופן הראשון אמר רבא, שאם יצאו שנים בתשיעי וקרא לשניהם 'עשירי', הרי עשירי ותשיעי מעורבים זה בזה. ויש ללמוד שהוא הדין גם כשיצאו שניהם בעשירי שאם קרא לשניהם 'עשירי', עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה. משיבה הגמרא: הא קא משמע לן רבא בדין זה שיצאו שניהם בעשירי, דכל בבת אחת תרוניהו קא קדשי – שבכל אופן שקרא שם 'עשירי' על שנים יחד, ואחד מהם הוא העשירי, חלה קדושה על שניהם, וגם אותו שאינו עשירי נעשה קדוש, ודין זה הוא אף על גב דלא נעקר שם עשירי הימנו – אף על פי שלא עקר שם 'עשירי' מהעשירי האמיתי, אלא קרא לשניהם יחד 'עשירי'.

62 הגמרא דנה בחידוש שלימדנו רבא: יתיב [–ישב] רב בהנא, וקאמר ליה להא שמעתיא – ואמר שמועה זו, שאם קרא שם 'עשירי' על שנים יחד, ואחד מהם הוא העשירי, חלה קדושה על שניהם. אמר ליה [–הקשה לו] רב אשי לרב בהנא, איך חלה קדושה על האחד עשר, והלא לא נעקר שם עשירי הימנו – מהעשירי, ותני – ושנינו במשנתנו, זה הכלל, כל זמן שלא נעקר שם עשירי הימנו אין אחד עשר מקודש, כיון שיש עשירי אחד שכבר קדוש ואי אפשר לקדש עוד אחד כמותו. מתרצת הגמרא: הני מילי כשיצאו בזה אחר זה, שבאופן זה כבר קידש את העשירי, ולכך אינו יכול לחזור ולקדש את האחד עשר, אבל כשיצאו בבת אחת, וקרא לשניהם יחד 'עשירי', תרוניהו קא קדשי – חלה הקדושה על שניהם.

63 מקשה הגמרא: והרי דין זה של יצאו העשירי והאחד עשר בזה אחר זה, בהדיא קתני לה – כבר הובא בפירוש במשנה, שהרי שנינו במשנתנו קרא לתשיעי 'עשירי' ולעשירי 'עשירי' ולאחד עשר 'עשירי' אין אחד עשר מקודש, ואם כן לשהן זה הכלל, לאיתונו מאי – מה הוא בא לרבות, לאו – האם לא בא לאיתונו שאפילו אם יצאו העשירי והאחד עשר בבת אחת וקרא לשניהם 'עשירי', שאין הקדושה חלה אלא על העשירי בלבד, ושלא כרבא.

64 מתרצת הגמרא: לא זה הוא הריבוי שיש לרבות מלשון זה הכלל, אלא באמת באופן זה שניהם קדושים, ולשון זה הכלל בא לאיתונו אם יצא העשירי ולא דבר המונה, שבאופן זה לא חלה קדושה על האחד עשר, דהא לא נעקר שם עשירי הימנו – כי אין השתיקה נחשבת עקירה אלא אם עקר את העשירי בפירוש וקראו 'תשיעי', ודין זה לא נשנה במשנה.

65 ומוכיחה הגמרא כתירוץ זה: דאי לא תימא הכי – כי אם לא תאמר כך, ששניהם קדושים, הרי יקשה, הא דתניא בברייתא, יצאו שנים בעשירי – כשהיה צריך לצאת העשירי, ולא קדם אחד מהן את תבירו, אלא הם יצאו כאחד, וקרא המונה לשניהם 'עשירי', הרי חלה על העשירי קדושת מעשר ועל האחד עשר קדושת שלמים, ונמצאו עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה, ולכאורה קשה, למה האחד עשר קדוש, והלא לא נעקר שם עשירי הימנו, שהרי קרא לשניהם 'עשירי'. אלא לאו [–ודאי], משום דאמרנו, כל שיצאו שניהם בבת אחת וקרא לשניהם 'עשירי', אף שלא נעקר שם עשירי ממנו, תרוניהו קא קדשי – שניהם מתקדשים, ואחד קרב כמעשר והשני בשלמים, כי אין שם 'עשירי' קודם לחול על העשירי לפני שחל על האחד עשר.

66 דוחה הגמרא: אי משום הא לא איריא – אם זו הראיה, היא אינה מוכרחת, שהרי ניתן לומר, הלא במאי עסקינן – כאן, בברייתא, ששנינו בה שעשירי ואחד עשר מעורבין על אף שקרא לעשירי 'עשירי', במה מדובר, באופן דקדים תד מיניהו ואפיק לריישה – שהקדים אחד משני הטלאים והוציא את ראשו מפתח הדיר, והרי

1 שנינו במשנה: קרא לתשיעי 'עשירי' ולעשירי 'תשיעי' ולאחד עשר 'עשירי' שלשתן מקודשין. הגמרא מביאה מקור לדין זה: תנו רבנן בברייתא, מנין שאם קרא לתשיעי 'עשירי' ולעשירי 'תשיעי' ולאחד עשר 'עשירי' ששלשתן מקודשין, תלמוד לומר (ויקרא כו לב) 'וכל מעשר בקר וצאן, כל אשר יעבור תחת השבט, העשירי יהיה קדוש', ומשמע מלשון הפסוק, שכל ששייך בו שם 'עשירי', בין מחמת קריאת המונה, ובין מחמת שאכן היה עשירי ליוצאים, הרי הוא מעשר. שואלת הברייתא: יבול הייתי לומר, שאני מרבה בדין זה אף את היוצא שמיני ושנים עשר שטעה וקרא להם 'עשירי'. משיבה הברייתא: אמרת – יש לך לומר ולחלק, שהואיל והוא [–העשירי האמיתי] קדוש, ומעונו גם כן מתקדשת, משום כך יש לדמות את הטעות לאמיתי, מה הוא – כשם שהעשירי האמיתי אינו מקודש אלא בסמוך – אין קדושתו חלה אלא על היוצא סמוך לעשירי, שהרי אין לך סמוך אליו יותר ממנו עצמו, אף מעונו אינה מתקדשת אלא בסמוך – גם כשקורא בטעות שם 'עשירי' על בהמה אחרת, לא חלה קדושת מעשר מחמת טעותו, אלא אם טעה בבהמה הסמוכה ביותר לעשירי, והיינו על היוצא תשיעי או אחד עשר בלבד, ולא על היוצא שמיני או שנים עשר.

2 מקשה הגמרא: כיצד ניתן לדרוש מלשון הפסוק שהתשיעי והאחד עשר קדושים אם טעה וקרא לשניהם 'עשירי' ולעשירי 'תשיעי', והתניא בברייתא, מה הוא מיוחד [–יחיד], אף מעונו לא חלה מחמתה קדושת מעשר, אלא אם טעה בטלה מיוחדת [–יחיד], ולא אם טעה בשני טלאים וקרא לשניהם 'עשירי'.

3 מתרצת הגמרא: תאני תנא קמיה דרבי יוחנן – שנה אחד החכמים [שהיה רגיל לשנות ברייתות] לפני רבי יוחנן, הא מני – ברייתא זו בשיטת מי היא שנויה, בשיטת רבי אלעזר בן רבי שמעון היא שנויה, דתניא – שכך שנינו בברייתא אחרת, רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר, לעולם אין אחד עשר קדוש, עד שישתוק בתשיעי, ויקרא לעשירי 'תשיעי' ולאחד עשר 'עשירי', כי רק באופן שעקר שם 'עשירי' מהעשירי האמיתי, וגם לא קרא שם 'עשירי' לאף אחד לפני האחד עשר, חל שם 'עשירי' על האחד עשר, אך אינו יכול לקדש שני טלאים בשם 'עשירי'.

4 ומבאר הגמרא את סברת רבי אלעזר בן רבי שמעון: קבר לה רבי אלעזר בן רבי שמעון קרבי יהודה, דאמר במשנתנו מעות מעשר תמורה הוי – הקורא שם 'עשירי' ליוצא תשיעי או אחד עשר, חלה עליהם קדושה כתמורת המעשר האמיתי, וגם קבר לה פאבחה – כדעת אביו רבי שמעון, דאמר (תמורה ט) אין מימר חוזר ומימר – אם המיר מבהמת קודש על בהמת חולין, אינו יכול לחזור ולהמיר את הראשונה שוב על בהמת חולין נוספת, ולכן לאחר שטעה וקרא שם 'עשירי' על היוצא תשיעי, אם יטעה שוב ויקרא שם 'עשירי' על היוצא אחד עשר הוא לא מתקדש, כי אי אפשר להמיר פעמיים מקדושה אחת.

5 הגמרא מבררת דיני הקורא בטעות שם אחד לשנים היוצאים כאחד: אמר רבא, יצאו שנים יחד בתשיעי – כשהיה צריך לצאת התשיעי, אם קרא המונה 'תשיעי', הרי עשירי [–מעשר] והולין מעורבין זה בזה, והיינו משום שהעשירי האמיתי מאליו [–מעצמו] הוא נעשה קדוש, ואף שקרא לו 'תשיעי' חלה עליו קדושת מעשר, ואילו לתשיעי האמיתי, הרי 'תשיעי' קא קרי ליה – קרא לו 'תשיעי', ולא חלה עליו קדושת מעשר על אף שיצא עם העשירי. ומכיון שאינו יודע מי הוא התשיעי ומי הוא העשירי, נמצא שבהמת חולין ובהמת מעשר מעורבים זה בזה. אולם אם קרא המונה לשניהם 'עשירי', הרי עשירי ותשיעי מעורבין זה בזה – חלה על העשירי שביניהם קדושת מעשר להקרב, ואילו על התשיעי חלה קדושה שלא יאכל עד שיפול בו מום. שואלת הגמרא: מאי טעמא – מה הטעם שבאופן זה גם התשיעי יש בו קדושה. משיבה הגמרא: 'עשירי' קא קרי להו לתרוניהו – כיון שקרא לשניהם 'עשירי', לכן יש בשניהם קדושה, ואף זה שהוא באמת תשיעי, אסור לאכלו עד שיפול בו מום.

6 דין נוסף: יצאו שנים יחד בעשירי – כשהיה צריך לצאת העשירי, וקראו – וקרא המונה לשניהם 'עשירי', הרי עשירי ואחד עשר

1 וּבַתּוֹרַת ה' חֲפִצּוֹ יוֹמָם וּלְיָלָה, בְּחַפְיָצָה וַחֲשִׁיקָה וַתְּשׁוּקָה וַנִּפְשׁ
2 שׁוֹקֵקָה לַה' פְּאַהֲבָה רַבָּה כְּבִשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע וַתִּפְלְאָה, - וכפי
3 שהוסבר כבר, מעורר או ה"בינוני" בתוכו אהבה להשי"ת, עד שאינו
4 מרגיש ב"רע" בחלל השמאלי שבלבו. רבה - שכל היום בערה בו
5 אהבה להשי"ת, ולא היתה
6 לו אף פעם כל שייכות
7 לתאוות העולם - יכול היה
8 לחשוב, בגלל כך, את עצמו
9 ל"בינוני", משום וְנִדְמָה
10 בְּעֵינָיו - של רבה, כְּבִינּוּנִי
11 הַמִּתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם, -
12 שנתן כל היום באותה
13 מדריגה כמו בשעת התפלה - האהבה היא בהתגלות אצלו כל היום,
14 וממילא ה"רע" שבו הוא תמיד כאילו נתון בשינה, ואין הוא שייך אף
15 פעם לתאוה איזו שהיא, וּכְמֵאמֶר רַבּוֹ: "הַלּוֹאֵי שִׁתְּפַלֵּל אִדָּם

ליקוטי אמרים

1 חֲפִצּוֹ יוֹמָם וּלְיָלָה בְּחַפְיָצָה וַחֲשִׁיקָה וַתְּשׁוּקָה וַנִּפְשׁ
2 שׁוֹקֵקָה לַה' בְּאַהֲבָה רַבָּה כְּבִשְׁעַת ק"ש וַתִּפְלְאָה וַנִּדְמָה
3 בְּעֵינָיו כְּבִינּוּנִי הַמִּתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם וְכִמְאֹמֶר רַבּוֹ: "הַלּוֹאֵי
4 שִׁתְּפַלֵּל אִדָּם כָּל הַיּוֹם כּוֹלוֹ:

5 חֲפִצּוֹ יוֹמָם וּלְיָלָה, - ממילא יכול היה כבר רבה לחשוב את עצמו
6 ל"בינוני" - מדריגה כזו ב"בינוני" הנקראת "בינוני המתפלל כל
7 היום", שכל היום הוא נתון באותו מצב כמו בשעת התפלה. על-כלי
8 פנים, הרי הוסבר ביחס למדריגתו הכללית של "בינוני", שגם בשעת
9 תפלתו, שאז מתגלה אהבתו
10 להשי"ת, אין זה כי אם
11 התגברות הנפש האלקית על
12 הנפש הבהמית, ולכן יתכן
13 הדבר שאחרי התפלה
14 תתעורר שוב הנפש
15 הבהמית, ומכיון שכך - אין
16 זו העבודה האמיתית לגבי
17 מדריגת ה"צדיקים" - שכן, "אמת" היא מדריגה של תמידות ואי
18 השתנות, ורבנו הזקן מסביר להלן, שלמרות זאת, נחשבת אהבתם
19 של ה"בינונים" בתור "בינונים" לאמיתית, לעבודה תמידית.

10. ברכות כא, א.

המשך ביאור למס' בכורות ליום שישי עמ' ב

1 הוא העשירי, וטעה המונה וְקָרְיָהּ - וקראו] 'אחד עשר' ועקר את
2 שמו, וְהָרַד אִיעֲרוּב וְנִפְוֵק בְּהַרְדֵי - ואחר כך החזיר ראשו והתערבו
3 שנים אלו ויצאו יחד, וְקָרְיָהּ - וקרא המונה לשניהם 'עשירי',
4 שבאופן זה, ניתן להחיל קדושה על האחד עשר בקריאת 'עשירי',
5 דְּהָא -[ו-שרה] וְנֶעְקַר שֵׁם עֲשִׂירֵי הַיָּמֵנוּ, ולכן כשחזר וקרא לשניהם
6 בבת אחת 'עשירי', גם האחד עשר קדוש. אבל באופן שלא עקר את
7 שמו של העשירי מתחלה אלא קרא לו 'עשירי' אף שיחד עמו יצא
8 גם האחד עשר, אין האחד עשר קדוש.
9 מקשה הגמרא: איך ניתן להעמיד את הברייתא באופן שהעשירי קדם
10 והוציא את ראשו, וְהָא 'לא קדם' קְתַנֵּי - והרי שנינו בברייתא
11 במפורש, יצאו שנים בעשירי ולא קדם אחד מהם את חברו. מותרת
12 הגמרא: מֵאֵי לְשׁוֹן 'לא קדם' ששנינו בברייתא, דְּהָרַד אִיעֲרוּב -
13 שחזר לדיר והתערב, ואחר כך יצא שוב יחד עם האחד עשר ולא
14 הקדימו ויצא לגמרי לפניו.
15 מבררת הגמרא: וְכַמְּאֵן - וכדעת מי סוברת ברייתא זו שקריאה
16 לעשירי בשם 'אחד עשר' נחשב עקירה, לכאורה דְּהָא כְּרַבִּי - שלא
17 כדעת רבי, דְּהָא רַבִּי - כי אם סוברת הברייתא כדעת רבי, הָאֵמֶר -
18 הרי הוא אמר בברייתא המובאת להלן, שקריאת שם 'אחד עשר' לא
19 הוּי עֲקִירָה.
20 מבארת הגמרא: אֲפִילוּ הַיָּמָא שהברייתא סוברת כדעת רבי, ניתן
21 לפרשה שבקריאת 'אחד עשר' נעשתה עקירה, משום שניתן לומר,
22 כִּי -[מה] שוֹמֵר רַבִּי כָּלל זה, שקריאת שם 'אחד עשר' על העשירי
23 אינה עקירת שמו, הוא רק הִיבָא דְּאִית לֵיהּ בְּהַמּוֹת טּוּבָא - באופן
24 שיש לו הרבה בהמות שצריך להפריש עליהם מעשר, דְּאֲמַרְיֵנָּן חַד
25 עֲשִׂירָא קֶאֱמֶר - כי ניתן לומר שבאמירת 'אחד עשר' כוונתו היא
26 שהוא מפריש את המעשר ראשון, אבל הֵבָא - כאן, בברייתא,
27 מדובר באופן דְּלִית לֵיהּ בְּהַמּוֹת טּוּבָא - שאין לו בהמות נוספות, אלא
28 רק כדי מעשר אחד בלבד, ובאופן זה אי אפשר לומר שהתכוין לומר
29 שהוא המעשר הראשון. ומשום כך, אם קרא לעשירי 'אחד עשר',
30 קריאה זו נחשבת כעקירת שמו של העשירי.
31 שואלת הגמרא: מֵאֵי רַבִּי - מה הוא המקור לדברים שהובאו בשם
32 רבי, שקריאת 'אחד עשר' על העשירי אינה נחשבת כעקירת שמו.
33 משיבה הגמרא: כִּדְתַנֵּיא בברייתא, קְרָא לְעֲשִׂירֵי 'אחד עשר' וְלַאֲחַד
34 עֲשִׂירֵי, 'אין אחד עשר קדוש, דְּבָרֵי רַבִּי, רַבִּי יוֹסִי כְּרַבִּי

1 הַיּוֹדָה אֹמֶר, אֲחַד עֲשָׂר קָדוֹשׁ, כיון שקרא לעשירי 'אחד עשר'
2 ועקר ממנו שם 'עשירי', ויכול לקדש את האחד עשר. ומוסיפה
3 הברייתא: כָּלֵל אֵמֶר רַבִּי, כָּל זְמַן שְׁלֹא נֶעְקַר שֵׁם עֲשִׂירֵי הַיָּמֵנוּ,
4 אֵין אֲחַד עֲשָׂר קָדוֹשׁ. הרי שאפילו שקרא 'אחד עשר' על העשירי,
5 אין קריאה זו נחשבת כעקירת שמו של העשירי, ואף שקרא אחר כך
6 לאחד עשר 'עשירי', הוא אינו קדוש. והוקשה לגמרא: למה אמר רבי
7 שבאופן זה נחשב כלא נעקר שם עשירי, והרי כיון שקרא 'אחד עשר'
8 עקר ממנו את שמו. משיבה הגמרא: אֵמֶר רַבִּי, הֵבָא בברייתא
9 כְּמֵאֵי עֲסָקֵינוּ, כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ בְּהַמּוֹת טּוּבָא, ולכן אמר רבי שאם
10 קרא לעשירי 'אחד עשר', אין זה עקירת שמו, משום דְּאֲמַרְיֵנָּן חַד
11 עֲשִׂירָא קֶאֱמֶר, וכמבואר לעיל.
12 הגמרא חוזרת לדון בדברי רבא: יָצְאוּ שְׁנַיִם כְּעֲשִׂירֵי וקראם 'עשירי',
13 עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה. הגמרא מביאה כמה ברייתות
14 שחלוקת לגבי דין זה: תָּנָא חֲדָא - שנינו ברייתא אחת, שמעשר
15 ושלמים המעורבים זה בזה, יִרְעוּ שניהם עד שיפול בהם מום, וביא
16 בהמת חולין, ויאמר 'כל מקום שהן שלמים יהיה מחולל על בהמה
17 זו', ויקריבה כשלמים, ושניהם מותרים באכילה. וְתָנָא חֲדָא,
18 שמעשר ושלמים המעורבים זה בזה, יִקְרְבוּ שניהם כדין קרבן
19 שלמים, וחזה ושוק שלהם טעונים תנופה וניתנים לכהנים, וזריקת דם
20 בשתי מתנות שהן ארבע. וְתַנֵּיא אֵיךְ - ושנינו בברייתא אחרת,
21 שמעשר ושלמים המעורבים זה בזה, יְמוֹתוּ שניהם מחמת שלא ניתן
22 להקריבם. ולכאורה יש להקשות סתירה בין הברייתות, בדין 'עשירי
23 ואחד עשר מעורבין זה בזה'.
24 מבארת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, משום שיש לומר, הָא דְּתַנֵּיא יִרְעוּ -
25 ברייתא זו ששנינו בה שמעשר ושלמים שהתערבו יחד ירעו עד
26 שיסתאבו, כדעת רַבְּנָן שניהם. דְּאֲמַרְיֵי, אֵין מְבַיאֵין קְדֻשָּׁתָם
27 לְבֵית הַפְּסוּל - אסור לגרום לקדשים שיפסלו ויתחייבו בשריפה. ואם
28 כן, אי אפשר להקריב את שניהם כשלמים מספק ולתת את החזה
29 והשוק של שניהם לכהנים, כיון שמעיקר הדין רק חזה ושוק של
30 שלמים ניתן לכהנים, ואילו המעשר נאכל כולו על ידי כל אדם
31 מישראל, ונמצא שבנתינת חזה ושוק שלו לכהנים ממעט את
32 האפשרות לאכלם, ויש לחשוש שמא לא ימצאו די כהנים שיאכלום
33 בתוך זמן אכילת השלמים [שהוא שני ימים ולילה אחד], ועל ידי כך
34 יגרום להם להפסל ולהשרף משום נותר.